

35

1991
LATVIJAS
NEATKARĪBAS
ATJAUNOŠANA
2026

Liktenīgā gada liktenīgais augusts

Latvijas neatkarības atjaunošanas kontekstā līdz šim vairāk izcelts 1990. gada 4. maijs, bet mazāk – 1991. gada 21. augusts un Konstitucionālais likums, ar kuru noteikta valsts atgūšana *de facto*.

Šā likuma pieņemšanas datumu atšķirībā no 4. maija deklarācijas datuma neizvēlējamies paši. To mums piespēlēja pats liktenis ar PSRS pastāvēšanai fatālo puču Maskavā. Ja ne tas, tad, iespējams, pilnīgu neatkarību, dejodami diplomātisku tango ar atturīgajiem Rietumu sabiedrotajiem un šovīnistisko PSRS valdību, būtu sasnieguši vēlāk. Tomēr nenovēršami būtu sasnieguši. Viens pats Latvijas Republikas Augstākās padomes Preses centra plānoto preses konferenci saraksts 19.–24. augustam (LVVA, 290.f.) ar tematiem par budžetu, nodokļiem, nacionālo valūtu, veselības aizsardzību, kā arī par Latvijas atsacīšanos 20. augustā parakstīt “jauno Savienības līgumu” liecina, ka pusotra gada garumā Maskavas īstenotais hibridkarš pret “nepaklausīgajām Baltijas republikām” mūsu pārejas parlamentu nebija nobiedējis.

PSRS prezidenta Mihaila Gorbačova “atstādināšana” naktī uz 19. augustu tomēr mainīja Augstākās padomes dienaskārtību, vienlaikus pavērdama iespēju pārtraukt bezcerīgās “pārejas perioda” sarunas par “izstāšanos” no PSRS “saskaņā ar PSRS Konstitūciju”. Leģitīma sarunu partnera Maskavā vairs nebija. Visos televīzijas kanālos četru gulbīšu dejas no Pētera Čaikovska “Gulbju ezera” mijās ar divreiz četru pučistu ziņojumiem. Asiņaini krāsotais 19. augusta rīts nebūt nesolīja, ka tik drīz “sudrabota saule lēks”. Vēl nezinājām, ka tas notiks 21. augusta pēcpusdienā, kad pučistu kaujas vienības, tautai dziedot “Projām jāiet”, atstās okupēto Latvijas radio un televīziju. Nezinot, kas Latviju gaida, vajadzēja rīkoties jo noteiktāk.

Latvijas Republikas Augstākās padomes Prezidijs 19. augusta priekšpusdienā sagatavoja paziņojumu tautai par nepakļaušanos karastāvokļa ieviešējiem “Piebaltijā” un PSRS Valsts ārkārtas stāvokļa komitejai. To radio nolasīja Augstākās padomes priekšsēdētājs Anatolijs Gorbunovs, izpelnīdamies puča “augstākā priekšnieka”

(visšij načaļņik) Baltijā – PSRS “Piebaltijas” kara apgabala pavēlnieka ģenerāļa Fjodora Kuzmina – draudus viņu arestēt. Tomēr arestiem saskaņā ar puča scenāriju laikam bija jānotiek 23. augustā. Toreizējo pučistu plānus “trīs dienās ieņemt Kijivu” izjauca pēc Rīgas janvāra barikāžu parauga celtās barikādes ap pašas Krievijas parlamentu, izjauca Krievijas prezidenta Borisa Jeļcina un krievu demokrātiskās opozīcijas dumpiniecisks gars un pāris ģenerāļu, kas nepildīja PSRS aizsardzības ministra Dmitrija Jazova pavēli apspiest dumpiniekus.

Arī Latvijas Augstākā padome Pašvaldību un sabiedrisko lietu komitejas priekšsēdētāja Jāņa Škapara vadībā kopā ar Augstākās padomes Preses centru pēc janvāra barikādēm nebija sēdējusi dīkā. Parlamenta administrācijas darbinieki bija gatavi Augstā nama aizsardzībai un darbam ārkārtas apstākļos. Preses centrs zināja, ko darīt, lai pārvarētu pučistu īstenoto informācijas un sakaru blokādi. Bija izstrādāts diskrēts stratēģiskās komunikācijas plāns – detalizēts līdz pat valsts vadītāju “pēdējo uzrunu” ierakstiem. Salaspilī, Latvenego ēkā, iekārtotā slepenā radiostudija uzsāka raidīšanu tikai nepilnu minūti pēc tam, kad bruņoti kaujinieki ieņēma un apklusināja Latvijas Radio Doma laukumā. Alternatīvo raidītāju trīs puča dienu laikā uziet neizdevās nedz PSRS Valsts drošības komitejai, nedz armijai.

Ir dzirdētas dažādas versijas par Konstitucionālā likuma ierosinātajiem un autoriem. Nepārprotamu skaidrību vieš Latvijas Valsts arhīvā saglabātie Augstākās padomes Latvijas Tautas frontes frakcijas sēžu protokoli. Tajos ar zilu tinti labi salasāmā protokolistes rokrakstā uz A4 lapas fiksēts tas, ka Augstākās padomes priekšsēdētāja vietnieka Andreja Krastiņa vadītā Konstitucionālā likuma izstrādes darba grupa apstiprināta jau 19. augusta pievakarē.

Augstākās padomes 21. augusta plenārsēdē plkst. 13.10 par spīti Doma laukumā rūcošām okupantu bruņumašīnām un virs parlamenta ēkas riņķojošam armijas helikopteram Konstitucionālais likums ar 111 balsīm “par” un 13 “pret” tika pieņemts. Tas visuzskatāmāk pierāda, ka liktenīgā gada liktenīgajā augustā brīvību Latvijai neviens nav dāvinājis.

Augstākās padomes 21. augusta plenārsēdē

10 fakti par 1991. gada 21. augustu

1

Lēmums, kas noslēdza neatkarības atjaunošanas ceļu

1991. gada 21. augustā Latvijas Republikas Augstākā padome pieņēma konstitucionālo likumu “Par Latvijas Republikas valstisko statusu”, ar kuru pilnībā tika atjaunota Latvijas neatkarība *de facto*. Šis lēmums juridiski noslēdza procesu, kas tika uzsākts ar 1990. gada 4. maija deklarāciju. Ja 1990. gadā neatkarība tika pasludināta ar pārejas posmu, tad 21. augustā Latvija nepārprotami paziņoja – tā ir neatkarīga valsts ar savu suverēnu varu.

2

Pučs Maskavā bruģē ceļu Latvijas neatkarībai

Konstitucionālais likums tika pieņemts augusta puča laikā, kad Padomju Savienībā centās gāzt Mihaila Gorbačova varu un apturēt pārmaiņas. Arī Latvijā šīs dienas bija saspringtas – PSRS militārie spēki pārņēma svarīgus infrastruktūras objektus, tostarp radio un televīziju. Pastāvēja reālas bažas par neatkarības procesa pārtraukšanu. Lēmums tika pieņemts laikā, kad valstī valdīja milzīga spriedze, neziņa un pastāvēja reāli drošības riski. Tas bija drosmīgs balsojums, kas neatgriezeniski nostiprināja Latvijas valstiskumu un kļuva par vienu no izšķirošajiem brīžiem Latvijas vēsturē.

3

Revolveris zem papīriem un nakts pie mežsarga

Augstākās padomes priekšsēdētājs Anatolijs Gorbunovs puča dienās strādāja tādā režīmā, ka viena no parlamenta sēdēm sākās pat pirms rītausmas – plkst. 5.47 no rīta. A. Gorbunova darba kabinetā zem dokumentu kaudzes piesardzībai stāvēja nolikts revolveris paš aizsardzībai, jo pastāvēja reāli padomju specvienības uzbrukuma draudi. Tādēļ apsardze vienu no kritiskajām naktīm Augstākās padomes priekšsēdētājam lika pavadīt mežā pie kāda uzticama mežsarga.

4 “Gulbju ezera” kods un televīzijas ieņemšana tiešraides laikā

19. augusta rītā, kad Maskavas televīzijas kanālos parasto pārraižu vietā sāka nepārtraukti rādīt Čaikovska baletu “Gulbju ezers”, Latvijas žurnālistiem un sabiedrībai bija skaidrs – Padomju Savienībā ir sācies valsts apvērsums. Spriedze kulmināciju sasniedza tās pašas dienas vakarā plkst. 19.15, kad OMON un PSRS militārpersonas bruņotu bruņutransportieru pavadībā iebruka Latvijas Televīzijas (LTV) ēkā Zaķusalā. Karavīri ieņēma pirmo stāvu un guldīja darbiniekus uz grīdas, pārtraucot oficiālās pārraides.

5 Slepēnā televīzijas studija Latvijas Universitātē

Lai gan televīzijas centrs Zaķusalā bija paralizēts un ieņemts, žurnālisti un tehniskie darbinieki jau laikus bija sagatavojušies “X stundas” scenārijam. Viņi pārcēla savu darbību uz Latvijas Universitātes centrālās ēkas otro stāvu, kur tika izveidota pagaidu pagrīdes studija un štābs. No turienes komanda koordinēja informācijas vākšanu un nodrošināja, ka pasaulei un Latvijas sabiedrībai tiek nodoti tālākie ziņojumi par puča gaitu.

6 Ētera klusums ilga tikai 56 sekundes

Kad 20. augustā padomju desantnieki ieņēma Latvijas Radio māju Doma laukumā, viņi domāja, ka ir pilnībā aplusinājuši Latvijas balsi. Tomēr radio darbinieki bija tam sagatavojušies. Izmēģinājuma režīmā jau darbojās slepena, iepriekš sagatavota rezerves radiostacija. Pēc tam kad apklusā Doma laukums, radio ēters klusēja tikai 56 sekundes un Latvija nekavējoties atsāka raidīt svarīgākos paziņojumus no rezerves studijas.

7 Sabiedrības loma izšķirošajos brīžos

Pie Augstākās padomes ēkas un barikādēm, kuras Vecrīgā bija saglabājušās no 1991. gada janvāra notikumiem, pulcējās cilvēki, kas gaidīja izšķirošo lēmumu par Latvijas nākotni. Sabiedrība šajā brīdī nebija tikai vērotāja, bet gan aktīvi aizstāvēja neatkarības procesu, apliecinot uzticību savai valstij un tās parlamentam.

8 Dzīvās saziņas loma un laikrakstu spēks

Puča laikā tika paralizēti oficiālie informācijas kanāli televīzija, radio un sakaru sistēmas. Tādēļ cilvēki paši kļuva par informācijas nesējiem, veidojot dzīvu saziņas tīklu. Arī drukātie mediji šajā laikā bija īpaši nozīmīgi, piemēram, laikraksts "Diena" 21. augustā iznāca pat divas reizes. Pēc balsojuma 1991. gada 21. augustā tūkstošiem cilvēku pulcējās Neatkarības laukumā, gaidot ziņu par Latvijas faktiskās neatkarības atjaunošanu. Šis brīdis kļuva par spēcīgu simbolu vienotībai starp tautu un politisko varu. Neatkarība nebija tikai juridisks akts, bet arī kopīgs sabiedrības sasniegums.

9 Ceļš uz starptautisko atzīšanu

Konstitucionālā likuma pieņemšana pavēra ceļu Latvijas starptautiskajai atzīšanai un atgriešanai pasaules politiskajā telpā. Jau drīz pēc šī lēmuma citas valstis sāka atzīt Latvijas neatkarību, kas nostiprināja tās kā pilntiesīga starptautisko tiesību subjekta statusu. Pirmā valsts, kas atzina Latvijas neatkarības atjaunošanu pēc 1991. gada 21. augusta, bija Īslande, kura 22. augustā oficiāli atjaunoja diplomātiskās attiecības ar Latviju. Zīmīgi, ka Īslande nekad nebija atzinusi Latvijas okupāciju PSRS sastāvā un 1991. gadā kļuva par pirmo valsti pasaulē, kas atzina visu trīs Baltijas valstu atjaunoto neatkarību.

10 Deputāti lēma, ignorējot draudus

Augstākās padomes 1991. gada 21. augusta sēde notika reālu draudu apstākļos. Pastāvēja iespēja, ka militārie spēki varētu to pārtraukt jebkurā brīdī. Padomju kaujinieki ar bruņumašīnām atradās tieši pie Augstākās padomes ēkas, tagadējā Saeimas nama. Neraugoties uz šiem apstākļiem, deputāti turpināja darbu un pieņēma izšķirošo lēmumu, demonstrējot politisku drosmi un atbildību par valsts nākotni.

LATVIJAS REPUBLIKAS KONSTITUCIONĀLAIS LIKUMS

Par Latvijas Republikas valstisko statusu

Apmoties savu atbildību tautas priekšā, ņemot vērā 1990. gada 4. maija deklarāciju „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”, 1991. gada 3. maija Vislatvijas tautas aptaujas rezultātus un to, ka 1991. gada 19. augustā PSRS valsts ieviešamā rezolūcija ir beigušas pastāvēt PSRS konstitucionālās valsts varas un pārvaldes institūcijas un nav iespējams realizēt 1990. gada 4. maija deklarācijas „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” 9. punktu par Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošanu sākuma veidu,

Latvijas Republikas Augstākā Padome **n o t e m j a :**

1. Noteikt, ka Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika, kurā Latvijas valsts suverēnā varā pieder Latvijas tautai un kurai valstisko statusu rīstāku Latvijas Republikas 1922. gada 15. februāra Satversme.

2. Atzīt par spēkā zaudētu 1990. gada 4. maija deklarācijas „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” 5. punktu, kas noteica pārejas periodu Latvijas Republikas valsts varas atjaunošanai *de facto*.

3. Līdz okupācijas un aneksijas likvidēšanai un Saņemšanas sasaukšanai augstāko valsts varu Latvijā pildībā realizē Latvijas Republikas Augstākā Padome. Latvijas Republikas teritorijā ir spēkā tikai tās augstāko valsts varas un pārvaldes institūciju likumi un lēmumi.

4. Konstitucionālais likums stājas spēkā ar tā pieņemšanas brīdi.

Latvijas Republikas Augstākās
Padomes priekšsēdētājs

Latvijas Republikas Augstākās
Padomes sekretārs

1991. gada 21. augusta

A. Gorbunova
I. Dančs

1991.gada 21.augusta sēdes stenogramma

Rīta sēde

Sēdi vada Latvijas Republikas Augstākās padomes priekšsēdētājs **Anatolijs Gorbunovs**.

(Pārtraukums)

Fragments:

Sēdi vada Latvijas Republikas Augstākās padomes priekšsēdētāja vietnieks **Andrejs Krastiņš**.

Priekšsēdētājs: Kolēģi, ieņemsim, lūdzu, vietas!

Godājamie kolēģi, vai visiem deputātiem ir izdalīts likumprojekts? Paldies.

Pārtraukumā, pirms likumprojekta izdalīšanas, divi deputāti ir iesnieguši savus labojumus, tas ir, vēl pirms šā likumprojekta apspriešanas. Tie ir: deputāts Geidāns un deputāts Plotnieks. Deputāts Geidāns ir šeit, deputāts Plotnieks laikam nāk.

Lūdzu, kādas ir domas godājamiem deputātiem? Vai izskatīt šo likumprojektu uzreiz, vai ir nepieciešams kāds laiks? Lūdzu, deputāts Repše pirmais, pēc tam - deputāts Bērziņš.

E.Repše: Es ierosinu šo iesniegto dokumentu pieņemt tūlīt pirmajā lasījumā, jo konceptuāli tas viss jau ir diskutēts un skaidrs diezgan. Un ierosinājums tūlīt pat darba grupai sapulcēties, lai sagatavotos likumprojekta otrajam lasījumam.

Priekšsēdētājs: Paldies. Godājamie kolēģi, es esmu šīs grupas vadītājs, kuru ir izvirzījusi frakcija. Laikam ir nepieciešams ziņojums par šo dokumentu? Es domāju, varbūt es dotu pats sev vārdu un varbūt Daudiša kungs varētu mazliet koriģēt to apspriešanas kārtību.

Sēdi turpina vadīt Latvijas Republikas Augstākās padomes sekretārs deputāts Imants Daudišs.

A.Krastiņš: Godājamie kolēģi, jūsu uzmanībai tiek nodots likumprojekts - Latvijas Republikas Augstākās padomes konstitucionālais likums "Par Latvijas Republikas valstisko statusu".

Līdz šim mūsu republikas Augstākā padome ir veidojusi savu darbību, pamatojoties uz Latvijas Republikas Augstākās padomes 1990.gada 4.maija Deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu. Kā atceraties, šajā deklarācijā 5.pantā tika noteikts pārejas periods Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošanai de facto, kas bija sasniedzams, vedot sarunas pilnvarotai komisijai ar PSRS attiecīgajām struktūrām. Kopš 1991.gada 19.augusta šādas PSRS konstitucionālas likumīgas struktūras valsts varas un izpildvaras institūcijas valsts apvērsuma rezultātā ir pārstājušas darboties. Tādējādi arī izpildīt mūsu Neatkarības deklarācijas prasības par mūsu neatkarības atjaunošanu šādu sarunu ceļā ir kļuvis neiespējami. Tādējādi mums ir jānosaka mūsu valsts valstiskais statuss, sava darbības programma šādos darbības apstākļos.

Kādā veidā tālāk attīstīsies virzība ar PSRS - tādas prognozes mēs nevaram izteikt un laikam nav spējīgs izteikt uz šo brīdi neviens, bet mums savas darbības tiesiskais pamats un savas darbības politika ir jānosaka šodien. Tāpēc šā likumprojekta preambulā ir izteikti šie apstākļi, kas ir par pamatu šāda konstitucionālā likuma pieņemšanai, un 1.pantā ir deklarēts Latvijas Republikas tiesiskais statuss, kurš arī pamatojas uz mūsu Latvijas Republikas 1922.gada 15.februāra Satversmes attiecīgajiem formulējumiem un uz Satversmi.

2.pantā ir atzīts par spēku zaudējušu, lūk, šis pārejas periods, kas bija noteikts, lai vestu šādas sarunas un šādā veidā tiktu atjaunota Latvijas Republikas valstiskā neatkarība.

Bet 3.pants šajā likumprojektā nosaka, kādā veidā augstāko valsts varu realizē Latvijas Republikas Augstākā padome un kāds ir tās darbības laiks.

Un pēdējais 4.pants nosaka, ka šis konstitucionālais likums stājas spēkā līdz ar tā pieņemšanas brīdi.

Šādu projektu ir izstrādājusi darba grupa, un aicinu jūs to pieņemt pirmajā lasījumā.

Esmu gatavs atbildēt uz jautājumiem.

Priekšsēdētājs: Lūdzu, kādi jautājumi, kolēģi? Lūdzu, deputāts Geidāns.

I.Geidāns: Cienājamo referent, pilnīgi atzīstot un pieņemot šo tekstu nedalīti, es domāju, ka laikam visi mēs to tā pieņemam. Man tomēr jautājums, vai darba grupa pieņēma manu papildinājumu, kurš vienīgi precizē?

A.Krastiņš: Darba grupa pārtraukumā izskatīja deputāta Geidāna iesniegto papildinājumu un uzskatīja, ka šāda veida konstitucionālajā likumā tas nav jāiekļauj, bet jāievēro likumdošanas un likuma izpildes praksē. Jo šis konstitucionālais dokuments, kā te noteikts, ir par valstisko statusu, nevis par taktiku, kādā veidā tiek pieņemti vai realizēti attiecīgi atsevišķi likumprojekti.

I.Geidāns: Tādā gadījumā es lūdzu tomēr man dot iespēju aizstāvēt savu viedokli.

Priekšsēdētājs: Jā, tāda iespēja būs debatēs. Lūdzu, deputāts Gavrilovs.

M.Gavrilovs: */Krastiņa kungs! Man ir tāds jautājums. Šis, dabiski, ir principiāls lēmums. Kā mani, tā daudzus manus vēlētājus satrauc viens jautājums, es to formulētu tādā veidā: vai šeit nebūtu mērķtiecīgi punktu "a" papildināt ar pilsonības jautājumu, jo mēs gribam zināt, kādā valstī, ko mēs šodien pasludinām, mēs dzīvojam un kāds ir mūsu stāvoklis? Paldies./

A.Krastiņš: Šis jautājums par pilsonību pēc būtības ir ietverts gan 1., gan arī 3.punktā. 1.punkts nosaka mūsu konstitucionālo pamatu, ka tā ir 1922.gada Latvijas Republikas Satversme. Un arī 3.punktā teikts, ka visus lēmumus Latvijas Republikā pieņem Latvijas Republikas Augstākā padome. Tātad no mums un no jums ir atkarīgs, kā šis jautājums tiks tālāk atrisināts.

M.Gavrilovs: */Tad es precizēju: kā šajā momentā, kad ir tik sa-springta situācija, šis jautājums tiks izlemts? Tas karājas gaisā jau vairākus gadus. Man liekas, ka tam pašlaik ir principiāla nozīme, no kura mēs nevaram izvairīties./

A.Krastiņš: Es varu izteikt savas personīgās domas, tā kā darba gru-pā šis jautājums netika apspriests, darba grupai bija cits uzdevums. Manas personīgās domas: šādā tik tiešām saspringtā un ārkārtējā situācijā apspriest tik ārkārtīgu un tik būtisku jautājumu vienkārši laikam ir neiespējami, lai vēl vairāk nesesprindzinātu situāciju.

M.Gavrilovs: */Taču ne mazāk svarīgs kā šis./

A.Krastiņš: Tā kā 1.pantā mums ir noteikts, ka Latvijas valsts suve-rēnā vara pieder Latvijas tautai, tas ir plašāks jēdziens nekā varbūt konkrēti likumprojekts par attiecīgo pilsonību vai ko tamlīdzīgu. Tātad mums visiem pieder šī vara, un Augstākā padome lems, kādā veidā katrs no mums to realizēs.

Priekšsēdētājs: Lūdzu, deputāts Freimanis.

J.Freimanis: Es saprotu, ka tas ir konstitucionāls likums, bet, lūdzu, Krastiņa kungs, paskaidrojiet, kādā veidā tiks ievērots tas reālais fakts, ka mums kaut kādas sarunas ar kaut ko acīmredzot būs?

A.Krastiņš: Tas ievērots tajā faktā, ka mēs nosakām savu starptau-tisko tiesisko statusu. Starptautisko tiesību subjekti ved sarunas pēc pastāvošās diplomātiskās un starpvalstu attiecību prakses. Kā mēs būsīm uz to gatavi un kā mūsu partneri - tādā veidā šīs sarunas arī realizēsies.

Priekšsēdētājs: Lūdzu, pirmais mikrofons.

K.Matvejevs: */Krastiņa kungs! Gribu pievērst jūsu uzmanību likumprojekta 3.punkta sākumam. Tur ir tāda frāze: "līdz okupācijas un aneksijas likvidēšanai". Kā mēs varam spriest, okupācija un anek-sija ir laika ziņā nesavienojamas lietas, tas ir, okupācija var notikt pirms aneksijas, jo šie procesi laika ziņā nesakrīt. Kā atrisināma šī pretruna? Vai šis jautājums pie jums ir apspriests?/

Priekšsēdētājs: Šis jautājums tagad netika izskatīts, tā kā tas tika izskatīts arī agrāk, bet situācija ir tāda, ka diemžēl šajā vēsturiskajā situācijā šie jēdzieni ir saplūduši, jo aneksija ir tikai okupācijas turpmākā tiesiskās formas realizācija.

K.Matvejs: */Piedodiet, bet, kā es varu spriest, aneksijas sākums nosaka okupācijas beigas, ne citādi./

A.Krastiņš: Arī turpinoties okupācijai - tas ir teorētiski tiesisks strīds, bet nu sekas mēs izjūtam.

M.Matvejs: */Paldies. Taču jūsu atbilde mani neapmierina./

I.Bērziņš: Es atvainojos, cik ir zināma informācija, tad pašlaik Doma laukumā atrodas tanki ar desantniekiem. Es aicinātu pārtraukt pilnīgi neloģiskas un nevajadzīgas debates un pieņemt gan pirmajā, gan otrajā lasījumā, gan trešajā lasījumā šo dokumentu, lai vismaz tā tauta, kas atrodas apkārt un dzird mūs pašlaik, zinātu, ka šāds dokuments ir pieņemts. Tātad tūdaļ pārtraukt debates un pieņemt šo dokumentu - tāds ir mans priekšlikums, un es lūdzu to nekavējoties likt uz balsošanu.

A.Krastiņš: Lūdzu balsošanu.

Priekšsēdētājs: Balsojam! Kas, lūdzu, par to, lai pārtrauktu debates? Vispirms, lūdzu, reģistrāciju! Kolēģi, kas tikko ienākuši, neaizmirstiet, ka ir reģistrācija! Paldies. Lūdzu rezultātu: 141 deputāts. Lūdzu, balsosim par Latvijas Republikas Augstākās padomes konstitucionālo likumu.

I.Silārs: Es aicinātu vispirms nobalsot kā par steidzamu, tad būtu vajadzīgi tikai divi lasījumi.

Priekšsēdētājs: Lūdzu, balsosim par šo likumu, ka mēs to izskatīsim kā steidzamu pirmajā lasījumā. Lūdzu rezultātu: 114 - par, 18 - pret, un neviens neatturas.

Tagad, lūdzu, balsosim par šo Latvijas Republikas Augstākās padomes konstitucionālo likumu "Par Latvijas Republikas valstisko statusu" pirmajā lasījumā. Likums ir steidzams. Kolēģi grib vēl

pārreģistrēties, ņemot vērā, cik svarīgs ir šis likums. Es domāju, tie, kuri nav reģistrējušies, celiet rokas.

Balsošanas režīmu, nekādu sarunu!... Lūdzu, kolēģi, dzēsīsim balsošanas režīmu un reģistrēsimies vēlreiz! Lūdzu reģistrāciju. Rezultāts: 132. Lūdzu, balsosim par šā likuma pirmo lasījumu.

Rezultāts: 108 - par, 15 - pret, un neviens neatturas. Es paceltās rokas ievēroju, 110 - par, 111 - par. Likums pieņemts pirmajā lasījumā.

Aicinu deputātus pieņemt šo likumu otrajā lasījumā un kopumā, tā kā šis likums ir steidzams.

Lūdzu, deputāts Zotovs.

A.Zotovs: */Pirms otrā lasījuma es gribu izteikt piezīmi, jo debates jau ir pārtrauktas. Man liekas, ka runāt par to, ka PSRS ir pārtraukuši darboties konstitucionālie valsts varas orgāni, nav pareizi. Pašlaik notiek PSRS Augstākās padomes Prezidija sēde, šodien darbu sāk KPFSR Augstākās padomes sesija. Es domāju, ka vajag rakstīt tā: "Valsts apvērsuma rezultātā nav iespējams realizēt 9.pantu." Tad viss būs saprotams, kāpēc mēs šeit tā apgriežam. Saprotat?/

Priekšsēdētājs: Šteina kungs, lūdzu!

V.Šteins: Man ir papildinājums: 1.punktā vārda "noteikt" vietā "atzīt" un aiz vārda "Satversmi"... "kuru turpina nelikumīgi okupēt PSRS karaspēks".

Priekšsēdētājs: Cienītie kungi, mums parasti ir tāds paradums, ka mēs labojumus izdarām tikai tad, ja tie ir iesniegti rakstiski. Likumu šodien pieņemam steidzami. Man liekas, kolēģi dzird kādu rūkoņu, kas tuvojas Augstākajai padomei. Tā ka es aicinu balsot par šo konstitucionālo likumu otrajā lasījumā un kopumā. Lūdzu balsošanas režīmu. Jums, cienītie deputāti, nav rakstisku priekšlikumu. Lūdzu rezultātu: 111 - par, pret - 13 un...

Stenogrammas pielikumā dotā balsojuma elektroniskā izdruka:

Balsoja - par (109):

Marjaša Ruta	Par	Lagzdiņš Jānis	Par
Eglājs Vilnis	Par	Eniņš Teodors	Par
Krūmiņš Ģirts	Par	Lembergs Aivars	Par
Ozols Indulis	Par	Mačtams Alfrēds	Par
Batarevskis Oļegs	Par	Kalnberzs Viktors	Par
Cālītis Ints	Par	Apinītis Andris	Par
Gulbis Jānis	Par	Caune Ivars	Par
Rikards Rolands	Par	Līgotnis Andris	Par
Repša Rolands	Par	Šļakota Kazimirs	Par
Apsītis Romāns	Par	Cibulis Juris	Par
Krūmiņš Jānis	Par	Andrejevs Georgs	Par
Zotovs Aleksejs	Par	Vanags Dainis	Par
Blumbergs Ojārs	Par	Buķele Emerita	Par
Salītis Broņislavs	Par	Kide Edvīns	Par
Karlsons Juris	Par	Skulte Druvis	Par
Teikmanis Andris	Par	Rāzna Stefans	Par
Cīrulis Mārcis	Par	Teteris Ludvigs	Par
Punovskis Arturs	Par	Černajis Raits	Par
Ēlerts Ivars	Par	Zaščerinskis Jevgēnijs	Par
Cilinskis Einārs	Par	Laķis Pēteris	Par
Freimanis Jānis	Par	Gabrānovs Pēteris	Par
Stepičevs Mihails	Par	Mednis Sarmis	Par
Endziņš Aivars	Par	Felss Andris	Par
Budovskis Māris	Par	Strazdiņš Indulis	Par
Kramiņš Atis	Par	Bresis Vilnis Edvīns	Par
Preinbergs Gunārs	Par	Arnītis Mārtiņš	Par
Tomašūns Andris	Par	Zeltkalne Brigita	Par
Alksnis Leonīds	Par	Jurševics Egils Einaris	Par
Čebotarenoka Velta	Par	Aizezers Juris	Par
Dozorcevs Vladilens	Par	Kalniņš Imants	Par
Silārs Ivars	Par	Škapars Jānis	Par
Einiņš Vladimirs	Par	Emsis Indulis	Par
Bērzs Arnolds	Par	Grigorjevs Aleksejs	Par
		Kārkla Marija	Par

Berklavs Eduards	Par	Jaunkļaviņš Agris	Par
Gavars Jānis	Par	Čepānis Alfrēds	Par
Šteins Valdis	Par	Īvāns Dainis	Par
Krūgaļaužs Pēteris	Par	Krastiņš Andrejs	Par
Mucenieks Visvaldis	Par	Dinevičs Jānis	Par
Liepiņš Kārlis	Par	Krastiņš Edmunds	Par
Albertiņa Skaidrīte	Par	Geige Ilmārs	Par
Jundzis Tālavs	Par	Strīķis Voldemārs	Par
Grūbe Guntis	Par		
Zeile Valentīna	Par	Balsoja - pret (13):	
Beļskis Normunds	Par	Smirnovs Vladimirs	Pret
Puzo Andris	Par	Zaļetajevs Sergejs	Pret
Špoģis Kazimirs	Par	Ivanovs Ivans	Pret
Seiksts Antons	Par	Ždanoka Tatjana	Pret
Ūdris Ārijs	Par	Šapovālovs Pāvels	Pret
Kodoliņš Artūrs	Par	Matvejevs Konstantīns	Pret
Grūtups Andris	Par	Safonovs Anatolijs	Pret
Gorbunovs Anatolijs	Par	Eglītis Edgars	Pret
Buls Antons	Par	Builovs Nikolajs	Pret
Vaivads Jānis	Par	Dīmanis Sergejs	Pret
Bojārs Juris	Par	Jagupecs Jurijs	Pret
Bels Alberts	Par	Mantuļņikovs Oļegs	Pret
Daudišs Imants	Par	Stroganovs Filips	Pret
Bērziņš Mārtiņš	Par		
Ulme Arvīds	Par	Nebalsoja (10):	
Kostanda Odisejs	Par	Mihailovs Nikolajs	Neb
Krūmiņš Raimonds	Par	Maharevs Eduards	Neb
Seile Anna	Par	Romašovs Genādijs	Neb
Cuprunis Ivans	Par	Āboltiņš Eduards	Neb
Repše Einars	Par	Buka Staņislavs	Neb
Simsons Pēteris	Par	Aleksejevs Anatolijs	Neb
Celmiņš Juris	Par	Zatuliviteris Vladimirs	Neb
Seleckis Vilis	Par	Priščepovs Valērijs	Neb
Lazda Pēteris	Par	Bērziņš Indulis	Neb^
		Vulfsons Mavriks	Neb^

Red. piezīme: no sēdes stenogrammas izriet, ka sēdes vadītājs, paziņojot balsojuma rezultātus gan pirmajā, gan otrajā lasījumā, papildus elektroniski nodotām balsīm ir ņēmis vērā arī to deputātu balsojumu, kas veikts paceļot roku.

BALSOJUMS, KAS MAINĪJA VĒSTURI

1991. gada 21. augustā Latvijas Republikas Augstākā padome pieņēma lēmumu, kas neatgriezeniski nostiprināja Latvijas neatkarību. Kamēr valdīja spriedze un neziņa, Augstākās padomes sēžu zālē deputāti pieņēma konstitucionālo likumu “Par Latvijas Republikas valstisko statusu”.

Šajā materiālā apkopotās fotoliecības aicina atgriezties šajā izšķirošajā brīdī, kad politiski lēmumi tika pieņemti paaugstinātas spriedzes apstākļos, bet ar skaidru pārliecību, ka esam uz pareizā ceļa.

Fotogrāfijas papildina audiotāsti, kuros notikumus atceras to dalībnieki Dainis Īvans, Karina Pētersone un Romualds Ražuks. Viņu balsis atklājas ne tikai fakti, bet arī tā laika noskaņa – šaubas, drosme un pārliecība –, kas ļāva pieņemt vienu no Latvijas vēsturē nozīmīgākajiem lēmumiem.

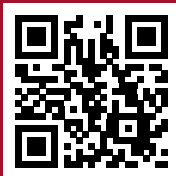

21. AUGUSTS NEATKARĪBAS CEĻĀ

RADIO IEŅEMŠANA

1991. gada 20. augusta rītā padomju specvienības ieņem Latvijas Radio ēku Doma laukumā, vardarbīgi izklīdinot aizstāvjus un pārraujot vienu no svarīgākajiem informācijas kanāliem.

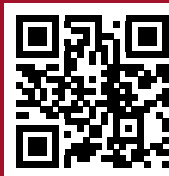

KLAUSIES
ROMUALDA RAŽUKA
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

GAIDOT IZŠĶIROŠO LĒMUMU

Apzinoties tā brīža vēsturisko nozīmi, cilvēki pie barikādēm, kas izveidotas pie Augstākās padomes, 21. augustā gaida izšķirošo lēmumu par Latvijas neatkarību.

KLAUSIES
ROMUALDA RAŽUKA
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

ILGI GAIDĪTĀ ZIŅA

Tūkstošiem cilvēku pulcējas Jēkaba laukumā (tagad – Neatkarības laukums), kur tiek paziņots lēmums par Latvijas neatkarības atjaunošanu *de facto*.

KLAUSIES
ROMUALDA RAŽUKA
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

DZĪVĀS INFORMĀCIJAS TĪKLS

Pie "Arsenāla" sapulcējušies cilvēki kļūst par dzīvu informācijas tīklu laikā, kad oficiālie sakaru kanāli ir paralizēti.

KLAUSIES
ROMUALDA RAŽUKA
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

IZŠĶIROŠAIS BALSOJUMS

1991. gada 21. augustā Augstākā padome, ignorējot pučistu ultimātu, lemj par pilnīgu Latvijas neatkarības atjaunošanu.

KLAUSIES
DAIŅA ĪVĀNA
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

SLEPENS RĪCĪBAS PLĀNS

Pēc 1991. gada janvāra barikādēm, kad Latvijas neatkarības pretiniekiem neizdevās ieņemt valdības un parlamenta ēkas, tika izstrādāts slepens rīcības plāns gadījumam, ja tiktu paralizēti informācijas kanāli. Rīcības plāns puča laikā arī tika īstenots.

KLAUSIES
DAIŅA ĪVĀNA
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

STARPTAUTISKĀ ATZĪŠANA

Starptautiskās atzīšanas signāli, tostarp ASV prezidenta Džordža Buša seniora zvans, nostiprina Latvijas atgriešanos pasaules politiskajā telpā.

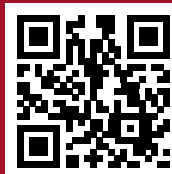

KLAUSIES
DAIŅA ĪVĀNA
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

NEATKARĪBAS SARDZĒ

Augstākās padomes aizsardzībā stājās apņēmīgi latviešu miliči – apzinādamies pārspēku, viņi tomēr bija gatavi pretoties, apliecinot, ka Latvijas neatkarība netiks atdota bez cīņas.

KLAUSIES
DAIŅA ĪVĀNA
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

LAIKRAKSTU SPĒKS

Puča laikā, kad oficiālie informācijas kanāli tika paralizēti, steigā drukātās avīzes kļuva par dzīvās informācijas un pretestības simbolu – tās uzturēja pārliecību, ka Latvija nepadodas. 21. augustā laikraksts “Diena” iznāca pat divas reizes – no rīta un vakarā.

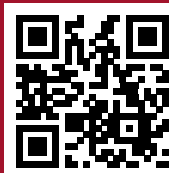

KLAUSIES
DAIŅA ĪVĀNA
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

BRĪDIS PĒC TELEFONSARUNAS AR ASV PREZIDENTU DŽORDŽU BUŠU SENIORU

Tikko saņemta ziņa – tuvāko stundu laikā ASV atzīs atjaunoto Latvijas neatkarību. Anatolija Gorbunova sejā redzama pacilātība un spriedze, apzinoties notikuma vēsturisko nozīmību.

KLAUSIES
KARINAS PĒTERSONES
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

IMPROVIZĒTA PRESES KONFERENCE ANATOLIJA GORBUNOVA KABINETĀ

Ziņa par Latvijas starptautisko atzīšanu bija nekavējoties jānodod medijiem, jo informācijas ātrums bija izšķirošs Latvijas liktenim.

KLAUSIES
KARINAS PĒTERSONES
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

KAROGS, KAS GAIDĪJA 50 GADUS

ASV valsts sekretāra Džeimsa Beikera dāvātais Latvijas karogs, kas visu okupācijas laiku tika glabāts ASV Valsts departamentā, atgriežas brīvā Latvijā – kā simbols neatkarības atzīšanai.

KLAUSIES
KARINAS PĒTERSONES
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

ZIŅA, KAS IZSKAN PĀRI AIZSARGMŪRIM

Deputāts Aivars Berķis nolasa pie barikādēm
sanākušajiem cilvēkiem Konstitucionālo likumu.
Sejās prieks, satraukums un apjaušana, ka
notikumi var pavērsties jebkurā virzienā.

KLAUSIES
KARINAS PĒTERSONES
AUDIOSTĀSTU
PAR ŠO FOTO

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS

REF.

Dear colleague,

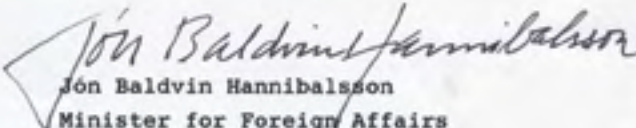
On the occasion of the Declaration of the Supreme Council of the Republic of Latvia, declaring Latvia as an independent, democratic Republic and restoring the validity of the Constitution of February 15, 1922,

I have the honour, on behalf of my Government, to convey to you the following information:

- that the Government of Iceland reaffirms that our recognition of the independence of Latvia is fully valid, since Iceland has never recognized Latvia's military occupation and illegal annexation into the Soviet Union;
- and on the request of the Latvian Government we declare ourselves ready to enter into discussions on the possibilities of re-establishing diplomatic relations between our two countries.

Accept, dear colleague, the assurances of my highest consideration.

Copenhagen, 22 August 1991

Jón Baldvin Hannibalsson
Minister for Foreign Affairs

His Excellency
Mr. Janis Jurkans
Foreign Minister of Latvia

Dārgais kolēģi!

Saistībā ar Latvijas Republikas Augstākās padomes deklarāciju, ar kuru Latvija tiek pasludināta par neatkarīgu un demokrātisku republiku un tiek atjaunota 1922. gada 15. februāra Satversmes spēkā esība, man ir gods savas valdības vārdā nodot Jums šādu informāciju:

– Islandes valdība atkārtoti apstiprina, ka mūsu Latvijas neatkarības atzīšana ir pilnībā spēkā esoša, jo Islande nekad nav atzinusi Latvijas militāro okupāciju un nelikumīgo aneksiju Padomju Savienībā;

– un pēc Latvijas valdības lūguma mēs paziņojam par gatavību uzsākt sarunas par iespējām atjaunot diplomātiskās attiecības starp mūsu valstīm.

Lūdzu, dārgais kolēģi, pieņemiet manas visdziļākās cieņas apliecinājumu.

Kopenhāgenā, 1991. gada 22. augustā

(paraksts)

Jons Baldvins Hannibalsons

Islandes ārlietu ministrs

Viņa Ekselencei

Jāņa Jurkāna kungam

Latvijas ārlietu ministram

54

*Part. de
Inf. de
M. de
M. de
M. de
M. de*

COMMUNIQUE DE PRESSE

BRUXELLES LE 23 AOUT 1991

LE MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES, MONSIEUR MARK EYKENS, ESTIME OPPORTUN DE RAPPELER QUE LA BELGIQUE N'AURA PAS A POSER DE NOUVEL ACTE DE RECONNAISSANCE DES ETATS BALTES DANS LA MESURE OU CEUX CI S'INSCRIVENT DANS LA CONTINUITE DES ETATS QU'ELLE AVAIT RECONNUS DANS LES ANNEES VINGT.

LA BELGIQUE ESPERE QUE LES RELATIONS DIPLOMATIQUES POURRONT ETRE REETABLIES AUSSI RAPIDEMENT QUE POSSIBLE. ELLE S'ATTENDRAIT A CE QUE L'UNION SOVIETIQUE, DANS LA FOULEE DE LA VICTOIRE DES FORCES DEMOCRATIQUES CONSACREES PAR LE RETOUR DU PRESIDENT BORIS YELTSIN, CONTRIBUE PROMPTEMENT A CREER LES CONDITIONS NECESSAIRES A CET EGARD.

LA BELGIQUE ADOPTE UNE ATTITUDE CONCRETER DES SOUZI DANS LA POLITIQUE A L'EGARD DES ETATS BALTES ET PREND V OIES ET DEUR CONTACT AVEC SES PARTENAIRES EUROPEENS A CE SUJET.

EYKENS +

PAZIŅOJUMS PRESEI

Briselē 1991. gada 23. augustā

Ārlietu ministrs Marks Eiskens (Mark Eyskens) vēlas izmantot šo iespēju, lai atgādinātu, ka Beļģijai nav jāpieņem jauns lēmums par Baltijas valstu atzīšanu, jo šīs valstis ir uzskatāmas par to valstu turpinājumu, kuras Beļģija bija atzinusi jau 20. gadsimta 20. gados.

Beļģija cer, ka diplomātiskās attiecības ar Baltijas valstīm būs iespējams atjaunot pēc iespējas ātrāk.

Tā arī sagaida, ka Padomju Savienība pēc demokrātisko spēku uzvaras, ko iezīmējusi prezidenta Gorbačova atgriešanās, nekavējoties palīdzēs radīt tam nepieciešamos apstākļus.

Beļģija atbalsta saskaņotu Lielā divpadsmitnieka valstu politisko nostāju attiecībā uz Baltijas valstīm un šajā jautājumā jau ir uzsākusi konsultācijas ar saviem Eiropas partneriem.

release

DATE

Secretary of
State for
External Affairs

Secrétaire d'état
aux Affaires
extérieures

4/12

20-1-2-USSR

LOC

A4

No. 182

UNCLASSIFIED
NON CLASSIFIE

August 26, 1991

**CANADA ESTABLISHES DIPLOMATIC RELATIONS
WITH LITHUANIA, LATVIA AND ESTONIA**

The Secretary of State for External Affairs, the Honourable Barbara McDougall, today announced that Canada is establishing diplomatic relations with Lithuania, Latvia and Estonia.

For 52 years, the Government of Canada has strongly supported these three courageous countries in their struggle to regain their freedom. Canada never recognized their annexation by the Soviet Union.

Canada maintained *de jure* recognition against the day when Lithuania, Latvia and Estonia would be free to reclaim their independence. That day has come.

- 30 -

For further information, media representatives may contact:

Media Relations Office
External Affairs and International Trade Canada
(613) 995-1874

Canada

Paziņojums
Nr. 182

NEKLASIFICĒTS

1991. gada
26. augustā

KANĀDA NODIBINA DIPLOMĀTISKĀS ATTIECĪBAS
AR LIETUVU, LATVIJU UN IGAUNIJU

Valsts sekretāre ārlietu jautājumos Barbara Makdugala (Barbara McDougall) šodien paziņojusi, ka Kanāda nodibina diplomātiskās attiecības ar Lietuvu, Latviju un Igauniju.

Jau 52 gadus Kanādas valdība ir nelokāmi atbalstījusi šīs trīs drosmīgās valstis to cīņā par brīvības atgūšanu. Kanāda nekad nav atzinusi to aneksiju Padomju Savienības sastāvā.

Baltijas valstu de iure atzīšanā Kanāda ir gaidījusi to dienu, kad Lietuva, Latvija un Igaunija atkal kļūs brīvas un varēs atjaunot savu neatkarību. Šī diena ir pienākusi.

Plašākai informācijai plašsaziņas līdzekļu pārstāvji var sazināties ar:

Kanādas Ārlietu un starptautiskās tirdzniecības departamenta
Sabiedrisko attiecību biroju
Tālrunis: (613) 995-1874

Foreign and Commonwealth Office
London SW1A 2AH

From the Secretary of State

30 August 1991

My dear Colleague.

I am delighted that after fifty-one years the Baltic states at last have regained their independence. It gives me particular pleasure that Douglas Hogg is visiting Latvia so soon after our recognition of your independent statehood to start discussions about the re-establishment of diplomatic relations. I am sure that relations between our two countries will flourish as they did in the past.

I also look forward to welcoming you soon as a colleague in international bodies in which the Baltic states may now take their rightful place. As you know, membership of the United Nations is agreed by the General Assembly on the recommendation of the UN Security Council. Roland Dumas and I have agreed, as the two European Permanent Members of the Security Council, to offer our help if you decide to apply for United Nations membership. I shall ask Douglas Hogg to pursue this next week.

/We have

His Excellency
Mr Janis Jurkans

We all have admired your courage and determination during the past fifty-one years. It is now time to look to the future. Rebuilding your economy will not be easy. We stand ready to help as best we can.

Y With best wishes,
Conincen }
Douglas Hurd.

DOUGLAS HURD

Ārlietu un Sadraudzības lietu ministrija
Londona SW1A 2AH
No Valsts sekretāra
1991. gada 30. augustā

Mans dārgais kolēģi,

Man ir patiess prieks, ka pēc piecdesmit viena gada Baltijas valstis beidzot ir atguvušas neatkarību. Man ir īpašs gandarījums, ka tik drīz pēc Apvienotās Karalistes lēmuma atzīt jūsu valstisko neatkarību Duglass Hogs (Douglas Hogg) apmeklē Latviju, lai uzsāktu sarunas par diplomātisko attiecību atjaunošanu. Esmu pārliecināts, ka attiecības starp mūsu valstīm uzplauks gluži kā agrāk.

Tāpat ar prieku gaidu brīdi, kad jau drīzumā varēšu jūs sveikt kā kolēģi starptautiskajās organizācijās, kurās Baltijas valstīm tagad ir iespēja ieņemt sev likumīgi pienākošos vietu. Kā zināms, uzņemšanu Apvienoto Nāciju Organizācijā apstiprina Ģenerālā asambleja pēc ANO Drošības padomes ieteikuma. Pārstāvēt tās abas Eiropas valstis, kas ir Drošības padomes pastāvīgās locekles, Rolāns Dimā (Roland Dumas) un es esam vienojušies sniegt palīdzību, ja nolemsiet pieteikties dalībai ANO. Es lūgšu Duglasu Hogu nākamajā nedēļā turpināt darbu pie šī jautājuma.

Viņa Ekselencei
Jānim Jurkānam

Mēs visi esam apbrīnojuši jūsu drosmi un neatlaidību pēdējā piecdesmit viena gada laikā. Tagad ir pienācis laiks raudzīties nākotnē. Valsts ekonomikas atjaunošana nebūs viegls uzdevums, taču mēs esam gatavi palīdzēt, cik vien spējam.

Ar vislabākajiem vēlējumiem,
Duglass Hērds (Douglas Hurd)
Apvienotās Karalistes ārlietu ministrs

THE WHITE HOUSE

WASHINGTON

August 31, 1991

Dear Mr. President:

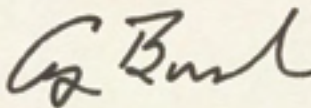
I am delighted to announce that the United States is prepared to resume diplomatic ties with your government.

As you know, American recognition of the Republic of Latvia has continued without interruption since 1922. The United States never recognized the forcible incorporation of Latvia into the Soviet Union, and we are proud that we stood with the Latvian people during the many difficult times of the last fifty-one years. I am thus especially pleased that recent developments have made it possible for you to resume your status as an independent state and for us to exchange diplomats. The United States looks forward to the development of warm and mutually beneficial relations between our two nations.

Over the past year, the courage and determination of the Latvian people have been an example and inspiration to all of us who love freedom. The world will not forget your own courageous and disciplined leadership during the dark days of January and during the recent attempted coup. I look forward to meeting you in the future and to regular and fruitful contacts between our two governments in the months and years ahead.

On behalf of the American people, please accept our congratulations to you and all the Latvian people for your well-deserved freedom and independence.

Sincerely,

His Excellency
Anatoliy Gorbunovs
President of the Republic of Latvia
Riga, Latvia

Godātais prezidenta* kungs!

Ar prieku paziņoju, ka Amerikas Savienotās Valstis ir gatavas atjaunot diplomātiskās attiecības ar Jūsu valdību.

Kā Jums zināms, Amerika ir nepārtraukti turpinājusi atzīt Latvijas Republiku kopš 1922. gada. Amerikas Savienotās Valstis nekad neatzina Latvijas piespiedu iekļaušanu Padomju Savienībā, un mēs lepojamies, ka esam bijuši līdzās Latvijas tautai šo sarežģīto periodu piecdesmit viena gada garumā. Tāpēc esmu īpaši gandarīts, ka nesenie notikumi ir devuši Jums iespēju atjaunot neatkarīgas valsts statusu un mums – apmainīties ar diplomātiem. Amerikas Savienotās Valstis cer uz siltu un abpusēji izdevīgu attiecību attīstību starp mūsu valstīm.

Pagājušā gada laikā Latvijas tautas drosme un apņēmība ir bijusi paraugs un iedvesma mums visiem, kas mīlam brīvību. Pasaule neaizmirsīs Jūsu drosmīgo un disciplinēto vadību janvāra tumšajās dienās un nesenā apvērsuma mēģinājuma laikā. Ceru nākotnē ar Jums tikties un uz regulāriem un auglīgiem kontaktiem starp mūsu valstu valdībām turpmākajos mēnešos un gados.

Amerikas tautas vārdā, lūdzu, pieņemiet mūsu apsveikumus Jums un visai Latvijas tautai par jūsu pelnīto brīvību un neatkarību.

Ar cieņu
(paraksts)
[Džordžs Bušs]

Viņa Ekselencei
Anatolijam Gorbunovam
Latvijas Republikas prezidentam
Rīgā, Latvijā

* Vēstulē adresāts "President of the Republic of Latvia" atbilst tā laika situācijai. Anatolijs Gorbunovs bija Augstākās padomes priekšsēdētājs, ko amerikāņu protokolā apzīmēja kā "president" (1991. gadā Latvijā nebija atsevišķa Valsts prezidenta amats, jo tas tika atjaunots tikai 1993. gadā).

04.05.1990.

4. maija Deklarācijas klubs

LATVIJAS REPUBLIKAS
SAEIMA

Brošūra veidota sadarbībā ar 4. maija Deklarācijas klubu.
Izmantotas Ulda Pāžes fotogrāfijas.

Latvijas Republikas Saeima, 2026

